

Mustafa KESKİN

Sosyal Güvenlik İzmir İl Müdürü-Başmüfettiş

Sosyal Güvenlik Mevzuatında İşveren Yükümlülükleri

1. GİRİŞ

31.05.2006 tarihli 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu 01.10.2008 tarihi itibarıyla tüm yönleriyle fiilen yürürlüğe girmiş bulunmaktadır. Anılan Kanunun yürürlük tarihinden önce işveren mevzuatına ilişkin hususlar mülga 506 sayılı Kanun'da belirtilen hükümler doğrultusunda işlem görmekte idi. 5510 sayılı Kanun'da, işverene yüklenen yükümlülükler açısından bazı değişiklikler haricinde mülga 506 sayılı Kanun paralelinde düzenlemeler yapılmıştır.

Bu çalışmamızda 5510 sayılı Kanun'da düzenlenen işveren yükümlülüklerini ana başlıklar halinde kısaca izah etmeye çalışacağız.

II. 5510 SAYILI KANUN'DA İŞVERENLERE YÜKLENEN YÜKÜMLÜLÜKLER

1. Sigortalı İşe Giriş Bildirgesi Verme Yükümlülüğü

Sigortalıların hak ve yükümlülükleri, bir işyerinde çalışmaya, mesleki eğitime veya zo-

runlu staja başladıkları tarihten itibaren başlar. İşverenlerin, işyerinde çalışmaya başlatacağı sigortalı ile ilgili olarak "sigortalı işe giriş bildirgesi" düzenleyerek bildirme yükümlülüğü 5510 sayılı Kanunun 8 inci maddesinde hüküm altına alınmıştır. Bu nedenle işyerlerinde sigortalı çalıştıracak olan işverenler, sigortalının işyerinde çalışmaya başladığı tarihten en az bir gün önce SGK'ya (Sosyal Güvenlik Kurumu) internet ortamında (e-sigorta yoluyla) bildirmekle yükümlüdür.

Kamu işverenleri ilk defa veya tekrar çalıştırmaya başlattıkları 4/c kapsamındaki sigortalıların sigortalılık başlangıç tarihinden itibaren onbeş gün içinde "Sigortalı İşe Giriş Bildirgesi" ile e-sigorta yoluyla SGK'ya bildirmekle yükümlüdürler.

(4/a) kapsamında sigortalı çalıştırmaya başlayan işverenlere, sigortalı işe giriş bildirgesini SGK tarafından belirlenen şekle ve usule uygun vermemeleri veya Kurumca internet, elektronik veya benzeri ortamda göndermekle zorunlu tutulduğu halde anılan ortamda göndermemeleri veya 5510 sayılı Yasada belirtilen süre içinde vermemeleri halinde, 5510 sayılı Kanunun 102 nci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi ge-

reği idari para cezası verilmektedir.

5510 sayılı Kanun'un 8. maddesinin 5. fıkrası gereği (4/c) kapsamında sigortalı çalıştıran işverenlere sigortalı işe giriş bildirgesi verme yükümlülüğünü yerine getirmemeleri halinde herhangi bir cezai müeyyide uygulanmamaktadır.

2. Sigortalı İşten Ayrılış Bildirgesi Verme Yükümlülüğü

İşverenler, 4/a kapsamında çalıştırdığı sigortalılar ile ilgili olarak, sigortalının hizmet akdinin sona erdiği tarihi takip eden 10 gün içerisinde "sigortalı işten ayrılış bildirgesi" ile e-sigorta ortamında vermekle yükümlüdür

5510 sayılı Kanun'un 4. maddenin birinci fıkrasının (c) bendine tabi sigortalılar için düzenlenen "sigortalı işten ayrılış bildirgesi", sigortalılığın sona ermesini takip eden on gün içinde işe giriş bildirgesini düzenlemekle yükümlü kamu idaresince e-sigorta ile SGK'ya bildirilir.

Buna göre hizmet akdine istinaden çalışanlardan sigortalılığı sona erenlere ilişkin bildirimlerin, süresi içinde ya da SGK'ca belirlenen şekle ve usule uygun olarak yapmayanlar veya internet, elektronik veya benzeri ortamda göndermekle zorunlu tutulduğu halde anılan ortamda göndermeyenler hakkında, her bir sigortalı için asgari ücret tutarında idari para cezası uygulanacaktır. Bu uygulama 1/8/2009 tarihinden itibaren uygulanmaya başlanmıştır.

(4/c) kapsamında sigortalılar için işten ayrılış bildirgesi vermekle yükümlü olan işverenler için idari para cezası uygulanmamaktadır.

3. İşyerini Bildirme (İşyeri Bildirgesi Verme) Yükümlülüğü

5510 sayılı Kanun'un 11. maddesinin 3. fıkrasında belirtilen "İşveren, örneği Kurumca hazırlanacak işyeri bildirgesini en geç sigortalı çalıştırmaya başladığı tarihte, Kuruma vermekle yükümlüdür." hükmü gereği, 5510 sayılı Kanun'un 4. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi (SSK'lı) ve (c) bendi (memur) kapsamında sigortalı çalıştıran, böyle

İşyeri bildirgesinin verilmemesi veya yasal süresi dışında verilmesi, 5510 sayılı Kanun'da belirtilen hak ve yükümlülükleri ortadan kaldırmaz.

bir işyerini devir alan veya bu nitelikte işyeri kendisine intikal eden işverenlerin Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından belirlenen ve matbu olan işyeri bildirgesini usulüne uygun olarak düzenleyerek en geç sigortalı çalıştırmaya başladığı tarihte bağlı olduğu Sosyal Güvenlik İl Müdürlüğüne/Sosyal Güvenlik Merkezine vermeleri gerekmektedir. Kanun hükmünde "Kurumca hazırlanacak" ibaresi bulunduğundan, işverenlerin Sosyal Güvenlik Kurumunca hazırlanan örneği Sosyal Sigorta İşleri Yönetmeliği ekinde bulunan belgeyi düzenleyerek vermeleri gerekmektedir.

İşyeri bildirgesinin verilmemesi veya yasal süresi dışında verilmesi, 5510 sayılı Kanun'da belirtilen hak ve yükümlülükleri ortadan kaldırmaz. Yasal süresi dışında verilmesi veya hiç verilmemesi nedeniyle Kurumca re'sen düzenlenmesi halinde yahut Sosyal Güvenlik Kurumunca işyeri bildirgesinin e-sigorta ile internet ortamında verilmesi zorunlu tutulmasına karşın kağıt ortamında verilmesi ve yahut da işyeri bildirgesinin şekle ve usule uygun verilmemesi halinde, 5510 sayılı Kanun'un 102. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi gereği idari para cezası uygulanmaktadır.

4. İş Kazasını Bildirme Yükümlülüğü

5510 sayılı Kanun ile iş kazası olayının bildirilmesi belirli bir standarda bağlanmıştır. Mülga 506 sayılı Kanun hükümlerine göre kaza olayının yazı ile bildirilmesi yeterli olurken, 5510 sayılı Kanun ile iş kazasının SGK'ya bildirimini "İş Kazası ve Meslek Hastalığı Bildirgesi" ile yapılması benimsenmiştir. İş kazasının SGK'ya bildirilmesi hususu 5510 sayılı Kanun'un 13. maddesinin ikinci fıkrasında hüküm altına alınmıştır. Anılan fıkraya göre iş kazasının 4. maddenin birinci fıkrasının (a) bendi ile 5. madde

kapsamında bulunan sigortalılar bakımından bunları çalıştıran işveren tarafından, o yer yetkili kolluk kuvvetlerine derhal ve Kuruma da en geç kazadan sonraki üç işgünü içinde “iş kazası ve meslek hastalığı bildirgesi” ile doğrudan ya da taahhütlü posta ile SGK’ya bildirilmesi zorunlu tutulmuştur.

İş kazası olayının, Kanunda belirtilen sürelerde işverence bildirilmemesi halinde uygulanacak müeyyide 5510 sayılı Kanun’un 21. maddesinin ikinci fıkrasında açıkça belirtilmiştir. Anılan fıkra gereği, sigortalıların iş kazası geçirmeleri hâlinde, belirtilen sürelerde işverence bildirim yapılmaması durumunda, bildirim SGK’ya yapılacağı tarihe kadar sigortalıya ödenecek geçici iş göremezlik ödeneği SGK tarafından işverenden tahsil edilmektedir.

5. Meslek Hastalığını Bildirme Yükümlülüğü

Meslek hastalığının bildirilmesi yükümlülüğü iş kazası olayının bildirilmesi ile paralellik taşımakta olup iş kazasından ayrılan farkı meslek hastalığının kolluk kuvvetlerine bildirme yükümlülüğü bulunmamasıdır. İşverenler meslek hastalığını sadece SGK’ya bildirmekle yükümlüdürler. Bu yükümlülük ise meslek hastalığını öğrendiği tarihten itibaren başlamaktadır. Meslek hastalığının bildiriminden de iş kazasında olduğu gibi “iş kazası ve meslek hastalığı bildirgesi” ile yapılması gerekmektedir.

Meslek hastalığının bildirilmesinin süresi 5510 sayılı Kanun’un 14. maddesinde düzenlenmiştir. Kanunun 4. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde sayılan sigortalılar ile Kanunun 5. maddesinin (a), (b), (c) ve (e) bendinde sayılan sigortalıların meslek hastalığına yakalanmaları halinde, işverenleri tarafından bu durumun öğrenildiği günden başlayarak üç iş günü içinde, Kanunun 5. maddesinin (g) bendinde sayılan sigortalının meslek hastalığına yakalanmaları halinde işvereni tarafından bu durumun öğrenildiği günden başlayarak üç iş günü içinde, aynı süre içinde sigortalı tarafından Sosyal Güvenlik İl Müdürlüğü/Sosyal Güvenlik Merkezleri-

ne bildirilmesi gerekmektedir.

Bu yükümlülüğü yerine getirmeyen veya yazılı olarak bildirilen hususları kasten eksik ya da yanlış bildiren işverenden Kurumca bu olayla ilgili yapılmış bulunan tedavi giderleri, yol parası ve zaruri masraflar ile diğer harcamalar, ödenmişse geçici iş göremezlik ödeneği tahsil edilmektedir. Görüldüğü üzere iş kazası olayında sadece geçici iş göremezlik ödeneği işverenden tahsil edilirken meslek hastalığının bildirilmemesi veya bildirilen hususların gerçeği yansıtmaması halinde sadece ödenekler değil yapılan tüm masraflar ilgililerden tahsil edilmektedir.

6. Vazife Malullüğüne Neden Olan Kaza Olayını Bildirme Yükümlülüğü

Kamu idareleri, vazife malullüğüne sebep olan olayı, yetkili kolluk kuvvetlerine veya kendi mevzuatlarına göre yetkili mercilere derhâl, SGK’ya olayın meydana geldiği tarihten itibaren en geç on beş iş günü içinde bildirmekle yükümlü tutulmuştur.

Kaza olayının belirtilen sürelerde işverence bildirilmemesi halinde uygulanacak müeyyide 5510 sayılı Kanun’un 102. maddesinde açıkça belirtilmiştir. Anılan maddenin “g” fıkrasında “ ..... 47. maddesinin üçüncü fıkrasında ..... belirtilen yükümlülükleri yerine getirmeyen kurum ve kuruluşlar ile tüzel kişilere, aylık asgari ücret tutarında idari para cezası uygulanır.” hükmü yer almaktadır.

7. İş Kazası ve Meslek Hastalıklarında Sigortalıların Sağlığını Koruma ve İş Güvenliği İle İlgili Mevzuat Hükümlerine Uyma ve Kastlı Davranmama Yükümlülüğü

5510 sayılı Kanun mülga 506 sayılı Kanun’la paralellik arz eden bir düzenleme ile işverenlere sigortalıların sağlığını koruma ve iş güvenliği ile ilgili mevzuat hükümleri doğrultusunda gerekli önlemleri alma yükümlülüğü

İşverenler tehlike sınıf ve derecesini etkileyebilecek her türlü değişikliği 1 ay içinde SGK'ya bildirmekle yükümlüdür.

vermiştir. Bu yükümlülükteki asıl amaç sigortalının canının ve sağlığının korunmasıdır.

8. Geçici İş Göremezlik Ödeneği Ödeme Yükümlülüğü

Geçici iş göremezlik, sigortalının iş kazası, meslek hastalığı, hastalık ve analık hâllerinde Kurumca yetkilendirilen hekim veya sağlık kurulu raporlarında belirtilen istirahat süresince geçici olarak çalışmama hâlidir. Geçici iş göremezlik ödeneği ise, iş kazası, meslek hastalığı, hastalık ve analık hâllerinde 5510 sayılı Kanun'da belirtilen geçici iş göremezlik sürelerinde verilen ödenektir.

İşverene bu yükümlülük SSİY'nin 95. maddesi ile verilmiştir. İşveren, geçici veya sürekli görevle yurt dışında görevlendirdiği ya da yurtdışına götürdüğü sigortalının, iş kazası, meslek hastalığı, hastalık ve analık hâllerinde, SGK tarafından işe el konuluncaya kadar, 5510 sayılı Kanun'a göre hak kazandığı geçici iş göremezlik ödeneğini ödemekle yükümlüdür. SGK, yukarıda izah edilen ve 5510 sayılı Kanun'a uygun olarak yapılan ve belgelere dayanan geçici iş göremezlik ödenekleri tutarını işverene geri ödemektedir.

9. Tehlike Sınıf ve Derecesi Değişikliklerini Bildirme Yükümlülüğü

İşverenler tehlike sınıf ve derecesini etkileyebilecek her türlü değişikliği 1 ay içinde SGK'ya bildirmekle yükümlüdür. Bu bildirim üzerine SGK, yaptıracağı incelemeler sonunda tehlike sınıf ve derecesini değiştirebilir. Tehlike sınıf ve derecesini etkileyebilecek değişiklik 1 ay içinde bildirilirse bu konuda SGK tarafından verilecek karar, değişikliğin meydana geldiği tarihten sonraki aybaşından başlanarak uygulanır.

10. Prime Esas Kazançların Tespitinde Uyulması Gereken Yükümlülükler

Sigortalılar ile ilgili SGK'ya ödenecek prim tutarı, ay içerisinde elde edilen kazançlar dikate alınarak hesaplanmaktadır. Prim tutarının belirlenebilmesi için matrahın yani sigorta prime esas kazanç (SPEK) tutarının sağlıklı bir şekilde tespit edilmesi gerekmektedir. Bu nedenle 5510 sayılı Kanun, işverene, yanında çalıştırdığı sigortalıların çalışmaları karşılığı elde ettiği kazançlardan SPEK'e dahil olanları SGK ya bildirme yükümlülüğü vermiştir. Sigortalının ay içerisinde çalışma karşılığı elde ettiği bazı kazançları prime tabi tutulurken, bazı kazançları prime tabi tutulmamaktadır. İşveren bu gelirlerin ayırımını yaparak her ay her bir sigortalı için SPEK tutarını aylık prim ve hizmet belgesinin ilgili bölümüne kaydederek SGK'ya bildirmekle yükümlü tutulmuştur.

11. Prim Gün Sayısına İlişkin Yükümlülük

5510 sayılı Kanun uygulamalarında sigortalıların bazı haklarını alabilmesi için belirli prim gün sayısı aranmaktadır. Bu nedenle işverenler, ay içerisinde çalıştırdığı sigortalıların çalışma gün sayılarını SGK'ya bildirmekle yükümlü tutulmuşlardır.

12. Eksik Gün Çalışmalarının Belgelendirilmesi Yükümlülüğü

Sigortalıların işyerinde çalıştığı süre göz önünde bulundurularak gün sayılarının bildirilmesi esastır. İşveren tam ay çalışan sigortalıların 30 gün bildirmekle yükümlü tutulduğu gibi ay içerisinde 30 günden az çalışanların çalıştığı gün süresi kadar bildirmesi de işverenin yükümlülükleri arasındadır. Ancak bu eksik bildirilen günlerin nedenini belgelendirmesi de ayrı bir yükümlülüktür. Bu belgelendirmede kanun koyucu işverenin isteğine bırakmamış ve Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliğinde, eksik gün bildirim belgeleri tek tek sayılmıştır. Ay içinde bazı işgünlerinde çalıştırılmadığı ve ücret öden-

İşverenler tarafından, sigortalıların fiili hizmet süresi zammı kapsamında geçen çalışmalarına ait prim ödeme gün sayıları ile prime esas kazançları aylık prim ve hizmet belgesi ile bildirilir.

mediği beyan edilen sigortalıların, 30 günden az çalıştıklarını ispatlayan ve yönetmelikte belirtilen belgelerin işverence (Kamu idareleri ve toplu iş sözleşmesi imzalanan işyerleri hariç) ilgili aya ait aylık prim ve hizmet belgesinin verilme süresinin sonuna kadar SGK'ya verilmesi gerekmektedir.

13. Aylık Prim ve Hizmet Belgesini Verme Yükümlülüğü

Aylık prim ve hizmet belgesi (4/a) ve (4/c) kapsamındaki sigortalılar için işverenleri tarafından verilmektedir. 5510 sayılı Kanun'un 86. maddesinin birinci fıkrasında belirtilen "İşveren bir ay içinde 4. ve 5. maddeye tâbi çalıştırdığı sigortalıların ve sosyal güvenlik destek primine tâbi sigortalıların;

a) Ad ve soyadlarını, T.C. kimlik numaralarını,

b) 80 inci maddeye göre hesaplanacak prime esas kazançlarını,

c) Prim ödeme gün sayıları ile prim tutarlarını, gösteren ve örneği Kurum tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenen asıl veya ek aylık prim ve hizmet belgesini, 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamındakiler için en geç Kurumca belirlenecek günün sonuna kadar, diğer sigortalılar için ise ait olduğu ayı takip eden ayda Kurumca belirlenecek günün sonuna kadar Kuruma vermekle ..... yükümlüdür." hükmü yer almaktadır.

Aylık prim ve hizmet belgesinin verilme süresi, (4/a) kapsamında sigortalı çalıştıran özel sektör işverenleri için, en geç belgenin ilişkin olduğu ayı izleyen ayın 23'üdür. 4/a kapsamında sigortalı çalıştıran resmi nitelikteki işyeri işverenleri için ise, en geç belgenin ilişkin olduğu dönemi izleyen ayın 7'sidir.

5510 sayılı Kanun'a göre ilk defa 4. maddenin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında sigortalı sayılanlar ile 5510 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten önce iştirakçi olup Kanunun yürürlüğe girdiği tarih itibariyle (4/c) kapsamında sigortalı sayılanları çalıştıran işverenler, bir ay içinde çalıştırdığı sigortalılara ilişkin aylık prim ve hizmet belgesini en geç maaş ödemelerinin yapılması gereken tarihi takip eden 10'uncu günü sonuna kadar e-sigorta kanalı ile SGK'ya göndermekle yükümlü tutulmuştur.

14. Fiili Hizmet Zammı Uygulamasındaki Yükümlülükler

5510 sayılı Kanun'la, 506 sayılı Kanun'un itibari hizmet süresine ilişkin ek 5. maddesi ile 5434 sayılı Kanun'un fiili hizmet süresi zammına ilişkin 32 nci maddesi yürürlükten kaldırılmış olup 5510 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile fiili hizmet süresi zammı olarak yeniden düzenlenmiştir. Fiili hizmet zammı süresi, ağır, tehlikeli ve yıpratıcı işlerde çalışanlara yaşlılık/emeklilik aylığının daha kısa sürede hak etmelerini sağlamak amacıyla prim ödeme gün sayılarına, fiili çalışmaya dayanmayan gün eklenmesidir. 506 sayılı Kanun'un mülga ek 5. maddesine istinaden itibari hizmet süresi sigortalılık süresine ilave edilmekte ayrıca prim ödeme gün sayısına ilave edilmemekte idi. 5510 sayılı Kanun ile bu uygulamanın tam tersi bir hüküm benimsenerek, fiili hizmet zammı süreleri prim ödeme gün sayısına ilave edilirken sigortalılık süresine ilave edilmemektedir.

İşverenler tarafından, sigortalıların fiili hizmet süresi zammı kapsamında geçen çalışmalarına ait prim ödeme gün sayıları ile prime esas kazançları aylık prim ve hizmet belgesi ile bildirilir.

15. İtibari Hizmet Süresinin Bildirilmesine İlişkin Yükümlülükler

İtibari hizmet sürelerinden, 5510 sayılı Kanun'a göre ilk defa tescil edilen ve sadece kamu idarelerinde çalışan (4/a) ve (4/c) kap-

samındaki sigortalılar yararlanabilmektedir.

İtibari hizmet süresi, kamu idarelerinde (4/a) kapsamına tabi olarak çalışan, pilot olan ve olmayan uçucu, denizaltıcı, dalgıç, kurbağa adam ve paraşütçülere 2008 yılı Ekim ayı başından itibaren verilmeye başlanmıştır.

İşverenler tarafından Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra ilk defa Kanunun 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında sigortalı olanların yıl içindeki itibari hizmet süreleri “yıllık itibari hizmet süresi prim belgesi” ile, (a) bendi kapsamındaki sigortalılar için ise “aylık prim ve hizmet belgesi” ile çalışmanın olduğu yılın son ayında tespit edilerek e-sigorta ortamında bildirilmesi gerekmektedir.

5434 sayılı Kanun’un mülga 35, 36 ve 37 nci maddeleri ve 3160 sayılı Kanun’un 15. maddesine göre itibari hizmet süresine müstehak kadro ve görevlerde bulunmakta iken 5510 sayılı Kanun’un 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında çalışmaya devam edenlerin, itibari hizmet süreleri ile ilgili bildirimleri 5434 sayılı Kanun’un mülga hükümlerine göre yapılmakta olup itibari hizmet sürelerine ilişkin bildirim “Yıllık İtibari Hizmet Süresi Prim Belgesi” ile yapılmaktadır.

16. Sigorta Primlerini Ödeme Yükümlülüğü

İşverenlerin 4/a kapsamındaki sigortalılara ait sigorta primi ödeme yükümlülüğü, 5510 sayılı Kanun’un 88. maddesinin birinci fıkrasında düzenlenmiş olup 506 sayılı mülga Kanun hükümleriyle paralellik arz etmektedir. İşverenler, bir ay içinde çalıştırdıkları si-

Ödeme süresinin son gününün resmi tatile rastlaması halinde, prim tutarları, en geç son günü izleyen ilk iş günü içinde ödenmesi halinde yasal süresinde ödenmiş sayılmaktadır.

gortalıların prime esas kazançları üzerinden hesaplanacak sigortalı hissesi prim tutarlarını sigortalıların ücretlerinden keserek, kendi hissesine isabet eden prim tutarlarını da bu tutarlara ekleyerek en geç takip eden ay/dönemin sonuna kadar ödemekle yükümlü tutulmuştur. Ödeme süresinin son gününün resmi tatile rastlaması halinde ise, prim tutarları, en geç son günü izleyen ilk iş günü içinde ödenmesi halinde yasal süresinde ödenmiş sayılmaktadır.

İşverenler, 2008/Ekim ayı başından itibaren 5510 sayılı Kanun’un (4/c) kapsamında ilk defa sigortalı olanların primleri ile Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce iştirakçi olup, Kanunun yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla (4/c) kapsamına alınanların kesenekleri, karşılıkları ve %100 artış farklarını,

- Her ayın 15’i ile müteakip ayın 14’ü arasındaki maaşını ayın 15’inde peşin alan sigortalılar için maaş ödemelerinin yapılması gereken takvim ayının son gününe kadar,
- Her ayın 1’i ile 30’u arasındaki maaşını ayın 1’inde peşin alan sigortalılar için, maaş ödemelerinin yapılması gereken ayın 15’inci günü sonuna kadar,
- Her ayın 15’i ile müteakip ayın 14’ü arasındaki maaşını müteakip ayın 15’inde çalıştıktan sonra alan sigortalılar için, maaş ödemelerinin yapılması gereken takvim ayının son gününe kadar,
- Her ayın 1’i ile 30’u arasındaki maaşını müteakip ayın 1’inde çalıştıktan sonra alan sigortalılar için maaş ödemelerinin yapılması gereken ayın 15’inci günü sonuna kadar, ödemek zorundadırlar.

17. Beş Puanlık Prim İndirimine İlişkin Yükümlülükler

Beş puanlık sigorta primi indirimi aşağıdaki şartların birlikte sağlanması halinde uygulanmaktadır.

- İşverenlerin özel sektör işvereni olması ve (4/a) kapsamında sigortalı çalıştırması,
- Aylık prim ve hizmet belgesinin Kuruma yasal süresi içinde verilmesi,
- İşveren hissesi (Hazinece karşılanan tutar hariç) ile sigortalı hissesine düşen sigorta

primlerinin yasal süresi içinde ödenmesi,

- İşverenin, SGK'ya borcunun bulunmaması gerekmektedir.

18. Aylık Prim ve Hizmet Belgesinin İşyerinde Asılma Yükümlülüğü

İşverenlerin aylık prim ve hizmet belgesinin Sosyal Güvenlik Kurumunca onaylanan bir nüshasını, müteakip belgenin verilmesi gereken sürenin sonuna kadar sigortalıların görebileceği yere asması zorunludur. Anılan belgeyi asmayan işverenler hakkında denetim elemanlarınca yapılan tespit tarihindeki geçerli asgari ücretin iki katı tutarında idari para cezası uygulanmaktadır.

19. İşyerinde Sigortalı Çalıştırmaya Son Verilen Tarihi Bildirme Yükümlülüğü

İşverenler işyerinde sigortalı çalıştırmaya son verdiği veya sigortalının işten çıkması durumlarında, sigortalının işten ayrıldığı tarihten itibaren 15 gün içinde durumu ilgili üniteye bildirmekle yükümlü tutulmuşlardır.

20. Yaşlılık/Emeklilik Aylığı, Malüliyet Aylığı, Sürekli İş Göremezlik Geliri, Vazife Malüllüğü Alan Kişilerin Çalıştıran İşverenin Yükümlülüğü

5510 sayılı Kanun'un amir hükmü gereği 1/5/2008 tarihinden itibaren ilk defa tescilli yapılan sigortalılardan yaşlılık aylığı veya vazife malüllüğü (bazı malullükler hariçtir) aylığı almakta olanların aylıklarını kestirmeksizin (4/a) ve (4/c) kapsamında çalışmaları mümkün değildir. Ancak bunlardan kendi adına tarımsal faaliyette bulunanlar (4/b-4) haricindeki, (4/b) kapsamında bir faaliyette bulunanlar aylıkları kesilmeksizin sosyal güvenlik destek primi (SGDP) ödebileceklerdir. Bunlardan almakta oldukları aylıklarının % 15'i oranında sosyal güvenlik destek primi kesilmekte olup ayrıca kısa va-

deli sigorta kolları primi alınmamaktadır. Bu %15'lik oran 2011 tarihinden itibaren uygulanacaktır. 2008 yılında %12, 2009 yılında %13 ve 2010 yılında %14 olarak uygulanacaktır. Kesilecek olan bu tutar, (4/b) kapsamındaki sigortalılara ilgili yılın Ocak ayında ödenen en yüksek yaşlılık aylığından alınabilecek sosyal güvenlik destek priminden fazla olamaz.

5510 sayılı Kanun'un amir hükmü böyle olmakla birlikte, Kanun yürürlüğe girmeden önce SGDP'ye tabi olarak (4/a) kapsamında çalışma hakkına sahip olanların hakları 5510 sayılı Kanun'da düzenlenen geçici madde ile korunmuştur. 5510 sayılı Kanun'un geçici 14. maddesi ile 1/5/2008 tarihinden önce mülga Kanunlara göre tescilli yapılanlardan sonradan aylık bağlananlar ile yaşlılık/emeklilik aylığı, vazife malüllüğü aylığı almakta olanların aylıklarını kestirmeksizin sosyal güvenlik destek primi ödeyerek çalışma hakları korunmuştur.

21. Yasal Kayıtları Denetim Elemanına İbrahim Etme Yükümlülüğü

5510 sayılı Kanun'un 86. maddesinin ikinci fıkrasında "İşveren, işyeri sahipleri; işyeri defter, kayıt ve belgelerini ilgili olduğu yılı takip eden yıl başından başlamak üzere on yıl süreyle, kamu idareleri otuz yıl süreyle, tasfiye ve iflâs idaresi memurları ise görevleri süresince, saklamak ve Kurumun denetim ve kontrol ile görevlendirilen memurlarınca istenilmesi halinde onbeş gün içinde ibraz etmek zorundadır." hükmüne istinaden işverenlerin kayıt ve belgelerini inceleme yapılmak üzere denetim elemanına sunma yükümlülüğü bulunmaktadır.

22. İşyeri Kayıtlarını Geçerli Tutma Yükümlülüğü

İşverenler yasal kayıt ve belgeleri düzenlerken kanun ve yönetmelikte belirtilen usul ve esaslara göre düzenlemesi gerekmektedir. İşverenlerin tutmak zorunda oldukları defterlerle dayanağı belgeler, aylık prim ve hizmet belgesinin, yıllık fiili hizmet süresi zam-

10 ve üzeri işçi/gemi adamı/gazeteci çalıştıran işverenler ücretleri banka kanalı ile ödemekle yükümlü tutulmuştur.

mı prim belgesinin, aylık fiili hizmet süresi zammı prim belgesinin ve yıllık itibari hizmet süresi prim belgesinin dayanağı belgeler niteliğinde sayılmaktadır.

23. Ücret Tediye Bordrosu Düzenleme Yükümlülüğü

Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliğinin 112. maddesi gereği işverenler, SGK'ya verdikleri prim belgesinde yazılı olanları doğrulayıcı nitelikte olmak üzere aylık ücret tediye bordrosu düzenlemekle yükümlüdürler.

24. Kurumun Denetim ve Kontrolle Görevlendirilmiş Memurlarına Görevlerini Yaparken Engel Olmama Yükümlülüğü

SGK müfettişleri ve sosyal güvenlik kontrol memurlarının, 5510 sayılı Kanun'un uygulanmasından doğan inceleme ve soruşturma görevlerini yerine getirmeleri sırasında işverenler görevlerini yapmasına engel olmazlar. Görevlerini yapmasını engellemek amacıyla işverenler cebir ve tehdit kullanmazlar.

25. Kurumun Denetim ve Kontrolle Görevlendirilmiş Memurlarına Bilgi Verme ve Diğer Konularda Çağrılarına Cevap Verme Yükümlülüğü

5510 sayılı Kanun'un 59. maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesi gereği, işverenler ve sigortalılar işyeri sahipleri, tasfiye ve iflas dairesinin memurları, işle ilgili gerçek ve tüzel kişiler, SGK müfettişleri ve Sosyal Güvenlik kontrol memurlarına bilgi verilmek üzere çağrıldıkları zaman gelmek, gerekli olan defter, belge ve delilleri getirip göstermek ve

vermek, görevlerini yapmak için her türlü kolaylığı sağlamak ve bu yoldaki isteklerini geciktirmeksizin yerine getirmekle yükümlüdürler.

26. Sigortalılara Ait Ücretlerin Bankaya Yatırılmasına İlişkin Yükümlülük

Ücretlerin banka kanalı ile ödeme yükümlülüğü her ne kadar 5510 sayılı Kanun ile düzenlenmemiş olsa da, sosyal güvenlik mevzuatını yakından ilgilendirmesi nedeniyle konuya burada yer verilmiştir. 10 ve üzeri işçi/gemi adamı/gazeteci çalıştıran işverenler ücretleri banka kanalı ile ödemekle yükümlü tutulmuştur.

27. Sigortalıların Bünyeye Elverişli İşlerde Çalıştırma Yükümlülüğü

5510 sayılı Kanun'un 21. maddesinin üçüncü fıkrası gereği, işveren, sigortalıyı alacağı rapor doğrultusunda bünyeye elverişli olduğu işlerde çalıştırmakla yükümlüdür. Çalışma mevzuatında sağlık raporu alınması gerektiği belirtilen işlerde, böyle bir rapora dayanılmaksızın veya eldeki rapora aykırı olarak bünyeye elverişli olmadığı işte çalıştırılan sigortalının, bu işe girmeden önce var olduğu tespit edilen veya bünyeye elverişli olmadığı işte çalıştırılması sonucu meydana gelen hastalığı nedeniyle, SGK tarafından sigortalıya ödenen geçici iş göremezlik ödeneği işverene ödettirilir.

28. Sağlık Raporu Almadan veya Rapora Aykırı Çalıştırmama İle Sigortalı Raporlu İken Çalıştırmama Yükümlülüğü

İşveren, ilgili kanunlar gereği sağlık raporu alınması gereken hallerde sigortalı için sağlık raporu alarak çalıştırmak zorundadır. Ayrıca alınan raporlarda çalıştıracağı işte çalışması tıbbî yönden elverişli olmadığı belirtilmiş ise anılan işlerde çalıştırmama yükümlülüğü de bulunmaktadır. Sağlık kurulu raporu ile belli bir işte çalışmayacağı belgelenen (4/a) kapsamındaki kişiler raporda belirtilen işte çalıştırılmazlar.

29. Sigortalıların İş Kazasına Uğraması ve Meslek Hastalığına Tutulması Halinde Sağlık Hizmeti Yardımında Bulunma Yükümlülüğü

İşveren iş kazasına uğrayan ya da meslek hastalığına tutulan sigortalının sağlık hizmetlerini SGK devralana kadar sağlamaz ve bu yükümlülüklerin yerine getirilmesindeki ihmalden veya gecikmesinden dolayı, sigortalının tedavi süresinin uzamasına veya malûl kalmasına veya malûllük derecesinin artmasına neden olursa, Kanunun 76. maddesinin ikinci fıkrası gereği, SGK'nın bu nedenle yaptığı her türlü sağlık hizmeti giderini ödemekle yükümlüdür.

30. Ücretlerden Kesinti Yapılmamasına İlişkin Yükümlülük

5510 sayılı Kanun'un 98. maddesinin birinci fıkrası gereği, işverenler, sosyal sigortalar ve genel sağlık sigortası için kendisine düşen yükümlülükler nedeniyle, sigortalıların ücretlerinden kesinti yapamazlar.

31. Fazla ve Yersiz Yapılan Ödemeleri İade Etme Yükümlülüğü

5510 sayılı Kanun'un 96. maddesi gereği, SGK tarafından işverenlere, fazla veya yersiz olarak yapıldığı tespit edilen bu Kanun kapsamındaki her türlü ödemeler, işverenin kasıtlı veya kusurlu davranışlarından doğmuşsa, hatalı işlemin tespit tarihinden geriye doğru en fazla on yıllık sürede yapılan ödemeler, bu ödemelerin yapıldığı tarihlerden; SGK'nın hatalı işlemlerinden kaynaklanmışsa, hatalı işlemin tespit tarihinden geriye doğru en fazla beş yıllık sürede yapılan ödemeler toplamı, işverene tebliğ edildiği tarihten itibaren üç ay içinde yapılacak ödemelerde faizsiz, üç aylık sürenin dolduğu tarihten sonra yapılacak ödemelerde ise bu süre sonundan, itibaren hesaplanacak olan kanunî faizi ile birlikte,

işverenin SGK'dan alacağı varsa bu alacaklarından mahsup edilir, alacakları yoksa genel hükümlere göre geri alınır.

KAYNAKÇA

- Sosyal Güvenlik Açısından "İşveren Yükümlülükleri ve Uygulama Esasları", İzmir Mart 2010, 1. Baskı, Mustafa KESKİN, SGK İzmir İl Müdürü, Naci ŞAHİN, SGK İzmir İl Müdür Yardımcısı.